

Asia: VN/25323/2021

Luonnos valtioneuvoston huoltovarmuusselonteoksi

Lausunto Utlåtande

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

Utlåtande om kapitel 1 Inledning

Kiitämme lausuntomahdollisuudesta ja toteamme seuraavaa:

Johdannossa (s. 2) todetaan: ”Huoltovarmuus tarkoittaa varautumista kriiseihin ja häiriötilanteisiin sekä jatkuvuudenhallintaa turvaamalla

elintärkeät toiminnot.” Samantyyppisesti määritelmää on avattu liitteen 1 alussa.

Valtioneuvoston päätöksessä huoltovarmuuden tavoitteista (1048/2018) huoltovarmuus määritellään näin: ”Huoltovarmuudella tarkoitetaan väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömän kriittisen tuotannon, palvelujen ja infra-struktuurin turvaamista vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.”

Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (18.12.1992/1390) 1 §:ssä lain tarkoituksesta todetaan: ”Tämän lain tarkoituksena on poikkeusolojen ja niihin verrattavissa olevien vakavien häiriöiden varalta turvata väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömät taloudelliset toiminnot ja niihin liittyvät tekniset järjestelmät.” Tähän määritelmään viitataan luonnoksen sivulla 13.

Myöhemmin johdannossa (s. 4) todetaan, että ”Huoltovarmuuden toimintakenttä on pidettävä selkeänä.” Vaikka luonnoksen johdannossa käytetty huoltovarmuuden määritelmä ei ole sinällään virheellinen, selvyiden vuoksi ehdotamme, että myös läpi selonteon käytettäisiin huoltovarmuudesta sen vakiintuneita määritelmiä.

Johdannossa (s. 4) todetaan: ”Suomessa useat kriittiset infrastruktuurit, palvelut ja tuotanto ovat yksityisten yritysten tuottamia ja ylläpitämiä.” Täsmällisempää olisi todeta, että pääosa tai valtaosa kriittisistä mainituista on yksityisten yritysten tuottamia ja ylläpitämiä. Yritysten rooli on tässä aivan keskeinen ja sen tulisi selkeästi ja oikean kuvan antaen näkyä selonteossa.

Johdannon lopussa (s. 4) todetaan lyhyesti selonteon valmistelusta ja valmisteluun osallistuneista. Ehdotamme, että tässä mainitaan myös valmistelun osana käytetty työpajatyöskentely, johon on osallistunut runsas joukko elinkeinoelämän toimijoita ja järjestöjä.

Lausunnot lukuun 2. Kansainvälinen yhteistyö

Utlåtande om kapitel 2 Internationellt samarbete

Olemme samaa mieltä luonnoksessa todetun (s. 5) kanssa siitä, että markkinaehtoinen huoltovarmuus edellyttää monipuolisia poliittisia ja kaupallistaloudellisia kansainvälisiä suhteita. Suomelle on tärkeää avoimen sääntöpohjaisen kansainvälisen kauppajärjestelmän vakaa toiminta ja edelleen kehittäminen. EU:n kauppasopimusverkostoa edelleen kasvattamalla ja voimassa olevien kauppasopimusten paremmalla toimeenpanolla voidaan lisätä suomalaisyritysten markkinoillepääsyä kolmansissa maissa.

Suomi on pienenä markkinana riippuvainen maailmanmarkkinoista monessa mielessä myös huoltovarmuustarpeissaan. Avoin, kilpailuun perustuva järjestelmä ja tiivis yhteistyö muiden keskeisten kumppanimaiden kanssa tarjoaa Suomen kaltaiselle toimijalle parhaat lähtökohdat täyttää nämä tarpeensa. Liiallinen protektionismi kansallisessa päätöksenteossa tai EU-tason yhteistyössä sen sijaan ei palvele tätä tavoitetta, mikä olisi tärkeää huomioida myös selonteossa.

Kahdenvälistä huoltovarmuusyhteistyötä käsittelevässä luvussa 2.2 puhutaan yhteistyöstä erityisesti Ruotsin ja Norjan kanssa. Yhteistyö niiden kanssa on tärkeää, mutta haluaisimme korostaa pohjoismaisen yhteistyön tärkeyttä sekä kahden- että monenvälisesti kaikkien Pohjoismaiden kesken. Yhteistyön arvo korostuu ja sen toteuttamismahdollisuudet monipuolistuvat tulevaisuudessa, kun myös Ruotsi ja Suomi saavuttavat täysjäsenyyden Pohjois-Atlantin liitto NATO:ssa. Pohjoismaisen yhteistyön tärkeys on tunnistettu myös luonnoksen sivulla 19, jossa tarkastellaan mahdollisuutta ja tarpeita huoltovarmuus-tarvikkeiden pohjoismaiseen yhteisvarastointiin.

Keskeisiä huoltovarmuuteen vaikuttavia EU-hankkeita on tarkasteltu luvussa 2.3. CER-direktiivin on todettu olevan niistä huoltovarmuuden kannalta tärkein. Kuten luonnoksessakin on todettu, myös monilla muilla EU-hankkeilla on huoltovarmuuden kannalta merkitystä. Muista hankkeista ehkä keskeisin tässä suhteessa on soveltamisalaltaan erittäin laaja ja luonnoksessakin mainittu NIS2-direktiivi.

Sekä EU-hankkeiden että kotimaisen lainsäädännön kannalta näemme kasvavana haasteena sen, että niissä käytetään kasvavassa määrin erilaisia toisistaan poikkeavia määritelmiä siitä, mitä ovat kriittiset toimijat ja kriittinen toiminta. Vaikka tämä on ymmärrettävää säädösten erilaiset tavoitteet ja soveltamisala huomioiden, ne ovat omiaan hankaloittamaan asiaa yksittäisen yrityksen näkökulmasta. Sen vuoksi pidämme tärkeänä luonnoksessakin todettua siitä, että kriittisen infrastruktuurin määrittämis- ja tunnistamistyö tehdään mahdollisimman ripeästi, sillä se on edellytyksenä kriittisen infrastruktuurin systemaattiselle suojaamiselle. Työ ei kuitenkaan saisi jäädä tähän, vaan sen lisäksi määrittely tulisi mielestämme mahdollisimman yhdenmukaisena viedä myös toimintaa ohjaaviin säädöksiin.

Kuten luonnoksessakin todetaan, suomalaisella huoltovarmuustyöllä on pitkät perinteet ja suomalainen tapa toteuttaa huoltovarmuustyötä kestää myös kansainvälisen vertailun. Sen pohjana on luottamukseen ja vahvaan sitoutumiseen perustuva huoltovarmuusyhteistyö, johon yritykset ovat lähteneet mukaan ensisijaisesti muista syistä kuin siitä, että lainsäädäntö on ne siihen velvoittanut. Toivoisimme, että selonteossa tunnistetaan tähän liittyvät herkkyydet: on tärkeää huolehtia siitä, että koko ajan lisääntyvä lainsäädäntö ei riko yhteistyön edellyttämää luottamusta ja vahvaa sitoutumista. Uskomme vahvasti siihen, että kriittisen yrityksen luontaisena, omista intresseistä lähtevänä tavoitteena on huolehtia omasta varautumisestaan ja jatkuvuudestaan, tähän ohjaavat jo yritysten toimintaa yhä enemmän ohjaavat vastuullisuustavoitteet ja asiakasvaatimukset. Se, että turvallisuuteen ja varautumiseen kohdistuu koko ajan ulkoa lisääntyvää ja vaatimustasoltaan korkeaa sääntelyä ei ole hyvä asia. Jos sääntely saa aikaan sen, että yritys alkaa pyrkiä ensisijaisesti vaatimustenmukaisuuteen, käy helposti niin, että vaatimustenmukaisuudesta tulee tavoitetaso ja aiemmin toimintaa ohjannut sitoutuminen aina parempaan varautumiseen jää toissijaiseksi tai unohtuu kokonaan. Koska luonnoksessakin tunnustetaan huoltovarmuustyössä olevien yritysten sitoutuminen, olisi syytä harkita, päästäisiinkö parempaan turvallisuuden ja varautumisen tasoon muilla keinoilla kuin sääntelyä kiristämällä.

Direktiivien, sekä CER-direktiivin että NIS2-direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa on toivottavaa keskittyä direktiivin minimitason täytäntöönpanoon lisäämättä siihen kansallisesti tätä korkeampia vaatimuksia. On tärkeää, että lainsäädännössä huomioidaan aina Suomen houkuttelevuus investointikohteena ja suomalaisten yritysten kilpailukyky suhteessa ulkomaisiin yrityksiin; jos kotimainen lainsäädäntö on selkeästi tiukempaa kuin muissa keskeisissä EU-maissa, Suomea ei nähdä niin houkuttelevana ulkomaisten investointien kohteena ja se myös vaikeuttaa suomalaisyritysten kilpailua kansainvälisillä markkinoilla.

Lausunnot lukuun 3. Huoltovarmuuden toimintaympäristön kehitys ja sen vaikutukset

Utlåtande om kapitel 3 Utveckling av försörjningsberedskapens verksamhetsmiljö och effekterna av denna utveckling

Luvussa todetaan skenaariotyön tärkeys toimintaympäristön muutosten ja trendien tunnistamiseksi. Olemme tästä samaa mieltä. Skenaariotyötä tulisi käyttää laajapohjaisesti myös sen tunnistamiseksi, millaiseen tilannekehitykseen nykyinen lainsäädäntömme ml. huoltovarmuuslainsäädäntömme ei enää vastaa ja miltä osin sitä näin tulisi kehittää. Jos näin ei tehdä, käy kuten koronakriisissä kävi:

jouduimme reaktiiviseen tartuntatautilain jatkuvan päivittämisen kierteeseen, jossa muutokset olivat aina myöhässä niiden tarpeen synnyttäneiden reaalitilanteen muutosten jo tapahduttua. Vuonna 2015 puolestaan nähtiin välineellistetyn maahanmuuton tilanne, jonka hallitsemiseen lainsäädäntömme ei riittävässä määrin tuolloin tarjonnut tukea.

Nämä havainnot alleviivaavat sitä, että myös mm. jo käynnistetyn valmiuslainsäädännön uudistamisen pohjaksi tulee laajapohjaisessa yhteistyössä kehittää erilaisia kriisiskenaarioita riittävän pitkälle, jotta tunnistettaisiin, millaisiin tilanteisiin lainsäädännön tulisi vastata. Elinkeinoelämän tulee olla mukana tässä valmistelutyössä. Näin toimien löydetään yhteistyössä mahdollisimman kattavasti ne tarpeet, joihin lainsäädännön kokonaisuutena tulee vastata. Osa näistä ratkaistaan valmiuslainsäädännön keinoin, mutta merkittävä osa ratkaistaan kehittämällä normaaliaikojen toimivaltuuksiin liittyvää lainsäädäntöä, koska valmiuslainsäädännön käyttökynnyksen tulee jatkossakin olla korkea. Tästä syystä muutostarpeita tunnistettaessa ei ole riittävää pohtia skenaarioita vain poikkeusolojen määritelmästä lähtien. Edellä kerrotulla on välittömiä vaikutuksia myös huoltovarmuustyöhön.

Luvussa 3.3 on tarkasteltu digitalisaation ja kyberturvallisuuden merkitystä. Olemme havainnoista samaa mieltä. Mielestämme kyberturvallisuus digitalisaation tukena on lähivuosien keskeisin kehityskohde myös huoltovarmuustyössä. Luvussa olisi hyvä tunnistaa kattavammin myös haasteita kyberturvallisuuden kehittämiseksi, esimerkiksi se, että kyberturvallisuudessa on puutetta paitsi osaamisesta myös osaajista; kyberala laajasti tulkiten kärsii voimakkaasti osaaja- ja osaamisvajeesta. Asia on välttämätöntä ratkaista, eikä se kaikilta osin ole tehtävissä ilman ulkomaista työvoimaa. Sen vuoksi työperäisen maahanmuuton tarpeista huolehtiminen on tärkeää myös huoltovarmuuden kannalta. Osaaja- ja osaamisvajetta onkin tarkasteltu yleisellä tasolla luvussa 7.3., mutta sitä olisi varaa tältä osin vielä täsmentää.

Luvun 3.3 lopussa todetaan: ”[Kyberuhkien] Uhka-arviointitoimintaan kytketään tiiviisti mukaan ministeriöt ja niiden alainen hallinto, sekä kansainväliset yhteistyörakenteet mukaan lukien EU ja Nato-kumppanuus.” Kohdassa ei mainita elinkeinoelämää ollenkaan, vaikka pääosa kriittisestä kyberturvallisuusinfrastruktuurista on sen omistamaa ja hallitsemaa ja se väistämättä paitsi tekee itse havaintoja uhkista, on myös aivan keskeisessä asemassa torjumaan niitä. Tässä se tarvitsee tietoja myös viranomaisilta. Toisaalta viranomaiset tarvitsevat havaintoja myös elinkeinoelämän toimijoilta. Uhka-arviointitoiminta ei ole vain viranomaistoimintaa ja kattavaan, laadukkaaseen tilannekuvaan ei riitä vain viranomaisten välinen tiedonvaihto. Elinkeinoelämän merkitys tässä olisi syytä lopultakin tunnustaa.

Lausunnot lukuun 4. Kansalaisvarautuminen

Utlåtande om kapitel 4 Medborgarnas beredskap

Olemme huolissamme kansalaisvarautumisen ja turvallisuuden kannalta keskeisten kolmannen sektorin toimijoiden rahoitus pohjaan liittyvistä haasteista. Rahoitus on niukenevää samalla, kun

toimintaan kohdistuvat tarpeet eivät ainakaan ole vähenemässä, pikemminkin päinvastoin. Nämä ongelmat ja niille löydettävien ratkaisujen tarve tulisi tunnistaa myös selonteossa.

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuuden toimintamalli

Utlåtande om kapitel 5 Verksamhetsmodell för försörjningsberedskapen

Luvussa 5.1.3 on tarkasteltu huoltovarmuusrahastoa. Sivulla 17 todetaan: ”Budjetoinnin ns. täydellisyyssperiaatteen mukaan valtion talousarvioon tulee sisällyttää arviot kaikista tiedossa olevista tuloista ja määrärahat kaikkiin tiedossa oleviin menoihin. Huoltovarmuusrahaston asemaa, toimintaa ja sen läpinäkyvyyttä valtion talousarvion ulkopuolella olevana rahastona on arvioitu useissa eri yhteyksissä.” Kohdan alaviitteessä viitataan tehtyihin selvityksiin aiheesta. Tässä yhteydessä olisi asiayhteyden vuoksi hyvä todeta ainakin se tarkastuksissa havaittu seikka, että rahastosta on rahoitettu sellaisiakin menoja, jotka olisi tullut ministeriössä suunnitella ja kattaa valtion talousarvion alaisista tuloista.

Olisimme kaivanneet varmuusvarastoinnin yhteyteen arvioita siitä, miten varmuusvarastointijärjestelmää ja sitä ohjaavaa lainsäädäntöä tulisi kehittää havaintojen valossa. Nyt luvussa tarkastellaan lähinnä voimassa olevaa lainsäädäntöä ja käytäntöä kuvailevasti. Joiltain osin varmuusvarastointiin liittyviä kehitystarpeita on kuitenkin tarkasteltu luvussa 5.1.5.

Luvussa 5.2 (s. 28) todetaan, että CER-direktiivin osalta mm. laaditaan ehdotukset direktiivin edellyttämien viranomaistoimintojen järjestämisestä keskitetysti valtioneuvoston alaisuuteen. Hieman jäljempänä todetaan, että kriittiseen infrastruktuuriin liittyvät tehtävät kuuluvat usealle eri hallinnonalalle. Kokonaisvaltaisen kriittisen infrastruktuurin suojaamisen varmistamiseksi tarvitaan myös valtioneuvostotason yhteensovittamista. Havainnot ovat oikeita ja tärkeitä. Turvallisuus on kaikki hallinnonalat ja -tasot poikkileikkaava teema, joka koskee kaikkia yhdessä, mutta myös erikseen. Tästä seuraa helposti siiloutumista, jolloin toimijoiden väliset yhteiset teemat ja tavoitteet sekä toimintaan liittyvä synergia potentiaali vähintään osaksi hukataan. On tärkeää pyrkiä purkamaan siiloja ja aidosti tavoittelemaan synergioita ja yhteistä tekemistä. Tässä on Suomessakin vielä paljon tekemistä.

Lausunnot lukuun 5.1.5 Sektorikohtaisen varautumisen lähtökohtia

Utlåtande om kapitel 5.1.5 Utgångspunkter för den sektorsvisa beredskapen

Alaluvussa sivuilla 25-26 on tarkasteltu sosiaali- ja terveydenhuollon varautumista ja sen kehitystarpeita. Niiden osalta todetaan, että ”Covid-19-pandemia osoitti, että palveluiden rajoittavana tekijänä on usein ammattitaitoisen henkilöstön riittävyys.” ja myöhemmin, että ”Huoltovarmuuden näkökulmasta yksityisen sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä tulee kehittää.”

Olemme todetusta samaa mieltä. Suomelle pienenä yhteiskuntana on keskeistä käyttää yhteiskunnan kokonaisvoimavaroja kriisitilanteissa. Covid-19-pandemian aikana on ollut hämmentävää, miksi yksityistä terveydenhuoltoa, erityisesti lähes kaksi miljoonaa työikäistä kattavaa työterveyshuoltoa ei haluttu käyttää aiemmin ja laajemmin kuin tapahtui, vaikka on melko selvää, että sillä olisi kyetty välttämään ainakin osin elinkeinotoiminnan erittäin raskaat rajoitukset, joista pahiten kärsineiden toimialojen toipuminen tulee kestämaan vuosia. Suomella ei ole tällaiseen jatkossa varaa.

Pandemiaan liittyvät havainnot painottavat myös sen tärkeyttä, että kriisitilanteessa johtamisen tulee olla tasapainoista ja huomioida myös muut kuin kriisin luonteen mukaiset primäärit vaikutukset tietyllä, kriisin luonteen mukaisesti vastuussa olevalla hallinnonalalla. Kriisin luonteesta johtuvan hallinnonalan ja ministeriön vetoroolin lisäksi on kyettävä löytämään päätöksentekoon tasapaino, joka mahdollistaa kokonaisvaikutusten paremman arvioinnin ja sen myötä tasapainoisemman hallintavaihtoehtojen punninnan kuin koronapandemiassa nähtiin. Tässä auttaa skenaariopohjainen toimintavaihtoehtot kattava tarkastelu, joka tehdään riittävän laajalla kokoonpanolla poliittisen päätöksenteon tukena. Elinkeinoelämän pitää olla mukana tässä työssä. Julkisen terveydenhuollon primääriongelmasta eli ammattitaitoisen henkilöstön riittävyydestä on jatkossa huolehdittava muilla keinoin kuin rajoittamalla muiden toimijoiden elinkeinon harjoittamisen vapautta.

Luonnoksessa ei mielestämme nyt riittävästi näy ei-materiaalinen varautuminen ja esimerkiksi median rooli siinä osana kokonaisvarautumista. Medialla ja lehdistönvapaudella on tärkeä tehtävänsä, eikä ainoastaan kriisinkestävyudessa vaan myös luotettavan tiedon jakajana ja disinformaation torjuna. Myös viranomaistiedottaminen mm. valmiuslaissa nojaa toimiviin tiedotusvälineisiin ja ilman vahvaa lehdistöä Suomen on mahdotonta kattavasti torjua hybridi-vaikuttamista. Median ja tiedon huoltovarmuuden roolin huomioiminen suomalaisessa huoltovarmuudessa on iso vahvuus ja kansainvälisesti ainutlaatuista, ja sillä vastataan tehokkaasti ajankohtaisiin informaatioympäristön haasteisiin. Tämän olisi syytä näkyä selonteossa. Journalistinen media ja muu media on myös tärkeä erotella toisistaan, ja jälkimmäisessäkin mediatyypissä tapahtuvia ilmiöitä on kyettävä seuraamaan.

Lausunnot lukuun 6. Sotilaallinen huoltovarmuus

Utlåtande om kapitel 6 Militär försörjningsberedskap

Ei lausuttavaa.

Lausunnot lukuun 7. Huoltovarmuuden kehittämislinjauksia

7.1 Huoltovarmuuden taloudelliset resurssit

Utlåtande om kapitel 7 Riktlinjer för utveckling av försörjningsberedskapen

7.1. Ekonomiska resurser för försörjningsberedskapen

Olemme samaa mieltä luvun havainnoista. Toivoisimme vielä selvemmin painotettavan sen tärkeyttä, että tehdään selvä ero siinä, mitä hankkeita ja toimintoja rahoitetaan

huoltovarmuusrahastosta ja että siitä ei tule rahoittaa sellaista ministeriöiden hankkeita tai toimintaa, joka tulisi valtion taloudenpidon sääntöjen mukaan suunnitella valtion talousarviossa ja rahoittaa sen alaisilla tuloilla. Tämä on korostetun tärkeää lähivuosina valtiontalouden tiukentuva tilanne huomioiden. Ehdotamme siksi, että luvun viimeisestä virkkeestä poistetaan sana ”pääsääntöisesti”: Huoltovarmuusrahastosta ei (pääsääntöisesti) rahoiteta sektoriministeriöiden vastuulle kuuluvia normaaliajan pitkäkestoisia huoltovarmuustoimintoja, jotka voidaan rahoittaa valtion talousarviosta vastuuministeriön pääluokasta.

Tulevaisuutta ajatellen huoltovarmuusrahaston tulouttamistarpeisiin liittyvien haasteiden ratkaiseminen on aivan keskeistä. Katsomme, että asiaa pohtimaan tulisi perustaa laajapohjainen työryhmä, jossa elinkeinoelämä ja järjestöt olisivat myös edustettuina.

7.2. Huoltovarmuuslainsäädännön ajantasaistaminen

7.2. Uppdatering av försörjningsberedskapslagstiftningen

On tärkeää, että lainsäädäntö käydään läpi ja huolehditaan erityisesti siitä, että siinä kuvatut vastuut on selkeästi kirjattu. Koronapandemian aikana Huoltovarmuuskeskukselle annettiin sellaisiakin tehtäviä, jotka sille eivät lain mukaan kuulu. On tärkeää, että tehtävät on kuvattu laissa selkeästi ja niistä pidetään mahdollisimman hyvin myös käytännössä kiinni niin toiminnan kuin mm. rahoituksen näkökulmasta.

Luonnoksessa on käsitelty hankintalainsäädäntöä ja julkisia hankintoja (s. 32–33). Näihin liittyvät yksityiskohdat on nähdäksemme oikein kuvattu. Korostamme kuitenkin, että hankintamenettelyissä tulisi myös varautumisen osalta muistaa tehdä kilpailutukset sen kokoisina, että ne eivät käytännössä sulje pois kansallisia ja alueellisia yrityksiä.

7.3. Sektorikohtainen varautumisen ja yhteistyön kehittäminen sekä osaamisen varmistaminen

7.3. Utvecklande av den sektorsvisa beredskapen och det sektorsvisa samarbetet samt säkerställande av kompetensen

Olemme havainnoista samaa mieltä. Viittaamme myös edellä luvuista 3, 5, 5.1.5 sekä 7.1 lausumaamme.

Toimialojen organisaatioissa on keskeistä varata riittävät ja osaavat henkilöresurssit myös kriisiaikojen tarpeisiin. Keskeinen keino tässä on mm. asevelvollisuuslain 89 §:ssä säädetty mahdollisuus tehdä ns. henkilövarauksia (VAP-varauksia). Niiden osalta on havaittu ongelmaksi, että sellaisen yrityksen varaushakemukset on saatettu hylätä, joka ei ole jäsenenä missään huoltovarmuuspoolissa. Se, että yritys ei ole jäsenenä poolissa, ei suoraan tarkoita, etteikö se ja sen palveluksessa oleva voisi täyttää asevelvollisuuslain 89 §:n kriteereitä. Jäsenyyttä ei ole myöskään säännöksessä säädetty edellytykseksi. Toivomme, että tähän voitaisiin myös selonteossa kiinnittää

huomiota. Monilla aloilla erityisesti toiminnalle kriittisten tukitoimijoiden joukko on laajenemassa ja on selvää, etteivät poolit ja poolijäsenyydet pysy aina mukana tässä muutoksessa.

7.4. Verkostomallin kehittäminen sekä jatkuvan yhteiskunnallisen vuoropuhelun tarve

7.4. Utveckling av nätverksmodellen och behovet av en kontinuerlig samhällsdialog

Olemme samaa mieltä havainnoista. Osaaja- ja osaamisvajeesta todetun osalta viittaamme myös edellä luvusta 3 lausumaamme ja taloudenpidosta edellä luvuista 5 sekä 7.1 lausumaamme.

Lausunnot liitteeseen 1

Utlåtande om bilaga 1

Viittaamme määritelmien käytöstä edellä luonnoksen johdannosta lausumaamme.

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

Övriga allmänna kommentarer om redogörelsen

Huoltovarmuustoiminnassa on mukana vain 1000–2000 yritystä ja Suomessa on (vuosi 2019) kuitenkin laskentatavasta riippuen yhteensä 85 045 (vain työnantajayritykset) – 292 377 (ei-työnantajayritykset ml.) yritystä.

Suomen Yrittäjien tuoreen gallupin mukaan on tiedossa, että nimenomaan pk-sektorilla lähes puolet yrityksistä ei tiedä, miten toimia tieto-turvaloukkaustapauksissa ja n. 60 % prosenttia pk-yrityksistä näkee esteitä oman tietoturvasuutensa toteutumisessa. Näistä merkittävimpiä ovat osaamisen puute ja tietoturvan kustannukset. Vaikka nämä havainnot liittyvät tietoturvasuuteen, puutteita pk-yrityksissä on muillakin varautumisen osa-alueilla. Haluamme kiinnittää huomiota siihen, että erot kriittisten ja muiden yritysten välillä tulevat kasvamaan entisestään, kun sinällään tarpeellisia panostuksia huoltovarmuustyöhön ja sen kautta huoltovarmuustyössä mukana olevia yrityksiä hyödyttävään toimintaan lisätään. Varautumistaso- ja osaamiskuilun kasvaminen ja yritysten eriytyminen hyvin ja heikosti varautuneisiin on erittäin huono kehityssuunta voimakkaasti keskinäisverkottuneessa yhteiskunnassa.

Huoltovarmuuskeskuksen toiminnassa kehitetään paljon työskentelymalleja ja työkaluja varautumiseen. Olisi hyvä, että näitä voitaisiin mahdollisimman paljon avata yleiseen käyttöön huoltovarmuustoiminnan fokuksen eli kriittisiin yrityksiin keskittymisen siitä kärsimättä. Samoja työskentelymalleja ja työkaluja voivat yleensä käyttää muutkin kuin kriittiset organisaatiot omassa varautumistyössään. Pk-yritykset, joiden taloudelliset ja henkilöstöresurssit varautumiseen ovat rajalliset kaipaavat yksinkertaisia työkaluja ja malleja, joilla ne voisivat alkaa kehittää varautumistaan ja saada perusasiat kuntoon. Olisi toivottavaa, että tällainen tarve ja mahdollisuus huoltovarmuustyön 'sivutuotteena' todettaisiin tässä selonteossa ja siihen sitouduttaisiin. Luvun 7.3 lopussa on käsitelty kansalaisten ja pk-yritysten tietoisuuden ja osaamisen kehittämistä yhdessä sidosryhmien kanssa hyödyntäen olemassa olevia yhteistyörakenteita (poolit), mutta epäselväksi jää, tarkoitetaanko tässä pk-yritysten osalta vain niitä, jotka ovat jo mukana huoltovarmuustoiminnassa

vai tarkoitetaanko kaikkia pk-yrityksiä. Näemme ilmeisen tarpeen kattaa tällä pk-yrityksiä huoltovarmuustoiminnassa mukana olevia selvästi laajemmin.

Kunnioitavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Lainsäädäntö ja hallinto

Tommi Toivola

Johtaja

Rajamäki Markku

Elinkeinoelämän keskusliitto EK - Lainsäädäntö ja hallinto